

Abelias innspill til næringskomiteen angående statsbudsjettet 2025

Abelia er foreningen for kunnskaps- og teknologibedrifter i NHO. Vi representerer mer enn 2 800 virksomheter og 65 000 årsverk innen IKT, rådgivning, utdanning, forskning og ideell sektor.

Norge har en dobbel omstillingsutfordring. I tillegg til å navigere de globale klima- og bærekraftutfordringene, må vi også utvikle nye samfunnsbærende næringer som kan ta over den dagen oljealderen tar slutt. Mens våre naboland har lyktes med å skape nye vekstmotorer basert på forskning, innovasjon og bruk av ny teknologi og digitale løsninger, står Norges næringsstruktur på stedet hvil.

I 2008 var StatoilHydro Skandinavias største selskap. I dag ligger det på 5-plass, og forbigås snart av Spotify som fikk sin første abonnent i 2008. Dette illustrerer Norges manglende evne til å henge med og høste gevinster av den verdiøkningen som skjer innen teknologi- og helsesektoren internasjonalt.

En aktiv næringspolitikk, i ordets korrekte forstand, forutsetter sterk statlig investering i forskning, kommersialisering av forskning, innovasjonsvirkemidler og tidligfasekapital. Norsk politikk gjør det motsatte.

[Omstillingsbarometeret](#) har varslet om denne negative utviklingen siden 2016. Pilene på sentrale indikatorer som innovasjon, gründerskap, forskning, teknologi, digitalisering og kompetanse peker stadig nedover. Dette medfører at Norge blir akterutseilt og ikke har benyttet mulighetene som har oppstått i tiden etter finanskrisen. Politikken har under vekslende flertall redusert økonomiske satsninger på omstilling, men styrket målformuleringene rundt ulike varianter av at 'Norge skal bli verdens beste land ...' Dessverre lever ikke budsjettet opp til ambisjonene.

Satsning på det nye næringslivet

Vi ser med bekymring at årets budsjett stikker kjeppene i hjulene for det nye næringslivet, der innføring av exitskatten, nedbygging av innovasjonsøkosystemene, manglende satsning på tidligfasekapital og svak satsning på gründerskap er sentrale ankepunkter. De foreslåtte 52 millionene til gründere er IKKE en satsning. Det virker som om deler av bevilgningen skal gå til å duplisere oppgaver i virkemiddelapparatet som allerede håndteres i det øvrige innovasjonsøkosystemet. Vi ber komiteen i sine merknader presisere at staten ikke bør ha doble og konkurrerende ordninger.

Videre etterlyser vi kraftigere innovasjonsfremmende satsning med det offentlige som krevende kunde, med tilhørende risikoavlastning (til eksempel Innovasjonspartnerskap og før-kommersielle anskaffelser).

Abelia ber Stortinget om å sikre innovasjonsfremmende politikk og styrke satsningen på gründere og oppstartsselskaper, inkludert:

Kommersialisering fra forskning – Kap. 920 post 50: OECD har gjennom flere evalueringer slått fast at Norge har et stort uutnyttet potensial når det gjelder å realisere flere oppstartsbedrifter fra forskningsresultater. Forskningsbaserte bedrifter er risikoutsatte og har ofte en lang vei til markedet. Til gjengjeld har disse bedriftene en stor innovasjonshøyde og stort skaleringspotensial. Dette er de bedriftene vi skal leve av i fremtiden, og som kan skape mange nye arbeidsplasser og nye bærekraftige løsninger.

Tiltak: Øremerke 160 mill. kr. til ordningen for tidligfase teknologioverføring i Forskningsrådet.

Tidligfasekapital – Kap. 952 post 50 og post 95: Oslo Economics kapitalanalyse fra 2023, slår fast at Norge har et omfattende behov for mer kapital i de tidligste fasene av et selskaps utvikling. Dette rammer særlig unge vekstbedrifter med stort verdiskapende potensial, typisk forskningsbaserte bedrifter med lange utviklingsløp.

Bevilgninger er kritisk for å utløse private investeringer, sikre skalering av fremtidige eksportbedrifter og bygge opp det norske risikokapitalmiljøet.

Tiltak: Sikre bevilgning til Investinors mandater som minimum tilsvarer nivået for 2024, dvs. 150 mill. kr.

Testfasiliteter – Kap. 2426 post 71: Kraftsatsing for konkurransekraft gjennom testfasiliteter under ordningen Norsk Katapult. I samarbeid med Norges fremste industrimiljø legger ordningen Norsk katapult til rette for etablering og utvikling av industrinære testarenaer med stor verdi for fremtidens industri og næringsliv i Norge.

Tiltak: Bevilge 600 mill. kr. til testfasiliteter.

Klyngeprogrammet – Kap 2421 post 71: Klyngeprogrammet har blitt kraftig redusert de siste årene. Dette svekker utviklingen av nye bedrifter og nye næringer. Det bør etableres en ny finansieringsordning for økt samarbeid om prosjekter for å nå nasjonale ambisjoner i eksportsatsninger, veikart o.l.

Tiltak: Bevilge 50 mill. kr. i friske midler til delprogram for modne klynger

Næringsrettet forskning:

Regjeringen har et mål om at næringslivet i Norge skal investere 2 % av verdiskapingen i FoU. Den reelle andelen ble målt til 0,8% i 2022. Det er med andre ord et enormt gap mellom ambisjon og realitet, og regjeringen gjennomfører ikke nødvendige tiltak for å hente inn etterslepet i årets budsjett. Det medfører tapte muligheter for norsk næringsliv, og reduserer omstillingstakten.

Høy forskningsintensitet er fellesnevneren for de nye vekstmotorene globalt. For eksempel bruker Novo Nordisk hele 14% av totalomsetningen på FoU. Det tilsvarer nesten de økonomiske rammene til fem forskningsråd i kroner. Til sammenligning har de største, statseide, børsnoterte selskapene i Norge en FoU-andel ned mot 0,3%. Hadde f.eks. Equinor økt FoU-budsjettet sitt til 2 % av omsetningen, ville summen utgjort nesten dobbelt så mye som alle Forskningsrådets tildelinger i fjor. Da er det betenkelig at regjeringen ikke satser på anvendt forskning, som skal stimulere til nettopp mer privat FoU. Hva om Norge satset på kraftig forskning på CCS, eller på de teknologiene som trengs for å gjøre de andre industrisatsningene, for eksempel havvind, mer lønnsomme? Det er dette som skjedde i utviklingen av olje- og offshorenæringen. Da satset selskapene på teknologiutvikling. Når de store selskapene reduserer egen leting etter ny teknologi, må staten bidra med strategisk forskningsatsning for at Norge skal utvikle fundamentet for nye næringer.

Abelia ber derfor Stortinget om å øke bevilgningene til anvendt forskning i sektordepartementene, inkludert;

Grunnbevilgning til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene - Kap 920, Post 50: Norske institutter har 10% grunnbevilgning, mot europeiske institutters 25%-50%. At det satses såpass lavt på norske anvendte kunnskapsmiljø omtaler OECD som en «lost opportunity».

Tiltak: Opptopping av grunnbevilgning med 60 millioner kroner.

Forskningscenter for næringsrettet digitalisering: Forskning på digitalisering og muliggjørende teknologi har vært gjenstand for budsjettkutt de siste årene. Digital21-strategien anbefalte etablering av forskningscenter for næringsrettet digitalisering (FND-er) på fire strategiske områder for å oppnå den kritiske massen som må til for å betjene næringslivet i tiden fremover: AI, stordata, IoT, og autonome systemer.

Tiltak: Etablere FND-ene med en bevilgning på 60 millioner for det første av åtte år.

Nasjonal medfinansiering til DIGITAL: Budsjettets bevilgning til European Chips Act er positivt, det er viktig at Norge er tett knyttet europeiske teknologisatsninger. Videre er vi glade for bevilgningene foreslått til EDHene. DIGITAL er et investerings- og kapasitetsbyggingsprogram for digital omstilling og bruk av innovative digitale teknologier. Norge har allerede betalt nærmere 2 mrd. kroner for å delta i programmet. Medfinansiering vil kunne utløse betydelige returmidler til norsk næringsliv.

Tiltak: Sikre nasjonal medfinansiering til DIGITAL med 50 millioner kroner.

Vi viser til innspillene fra Forskningsinstituttene fellesarena FFA og Foreningen for innovasjonsselskaper i Norge FIN for nærmere utdypning.